

tz kake šolske naloge — ako smemo soditi po krvoločnem gimnazijskem zlogu: „Dočim zgrabi v ‚Kralju Learu‘ ‚Αντζηζη‘ brezobzirno vladajoča nad dejanjem in nehanjem ljudi, vsako osebo . . . tirajoč jo v pogubo . . . Tam ozadje — elementaren vihar . . . Shylock-junak silne dosledne strasti . . . ki ga pribiča do tragičnega padca.“ — Sicer so pa tudi trditve glede ‚Αντζηζη‘ (kako „antiško“!) v „Kralju Learu“ in njen kontrast k „Beneškemu trgovcu“ v tej občnosti ravno tako neresnične, kakor trditve, da je „Beneški trgovec“ „visoka pesem trgovine“. To ni nikak estetično-kritičen uvod!

Naše vrstice so imele le ta namen, da vzpodbudé naše prevajavce h kritičnemu prevajanju. Klasična dela se naj svoji višini primerno prevajajo!

I. Kelemina.

Novi kulturni delavci v zrcalu Prešernovih poezij. Spisal dr. K. Ozvald. Gorica. Tisk. in zal. „Narodna Tiskarna. Str. 80. — Gospod pisatelj nam navaja vse Prešernove poezije, v katerih govori pesnik o naših „kulturnih delavcih“, ter razlaga in pojasnjuje potem dotična mesta. Tu čitamo marsikaj o Linhartu, Vodniku, Kastelcu in raznih pesnikih „Čebelice“, o Zupanu, o Holzapfelnu, Levičniku, Zarniku, Čopu, o takratni cenzuri, o Kopitarju in Pavšku, o abecedni vojski, o Metelku, Ravnikarju, Smoletu, Korytku, Volkmerju, Krempeljnu, o Ahaclju in Slomšku, o ilirizmu in Vrazu itd. Knjiga bo služila kot dober komentar pri proučevanju Prešernovih „Poezij“. O posameznostih se bodo pač najbrže še vnele debate. Nam se zdi preozko opredeljen tisti duševni tok, iz katerega je vzrasla mlada slovenska literatura, ako ga izvajamo z gospodom pisateljem iz „jožefinske prosvetljenosti“ (str. 5.). Jožefinstvo samo je bilo le neki stranski izrastek tedanjega duševnega gibanja in je pri nas pomenilo germanizacijo in centralizacijo. Tudi ni točno, da je „cerkvena slovenska pesem tako stara, kakor slovenska knjiga“, češ, da so že Trubar, Krelj, Dalmatin, Bohorič zlagali slovenske pesmi (str. 7.). Slovenska cerkvena pesem je stoletja starejša in je bila zelo razširjena med ljudstvom že davno pred protestanti.

Ozvaldovo knjigo prav priporočamo. Marsikatera podrobnost v Prešernovih epigramih in pšicah postane umevna po njegovih razlagah in pojasnilih.

L.

Slovensko-nemška meja na Štajerskem. Kulturno-zgodovinski in narodopisni doneski. Nabral Ante Beg. Z zemljepisnim načrtom. V Ljubljani 1905. Str. 109. — Pi-

satelj gre ob jezikovni meji od kraja do kraja. Njegovo pot označujejo imena: Muta, Sv. Primož, Sv. Jernej, Pernice, Sobota, Bela, Sveti Ožbalt, Sv. Lovrenc, Ivnicca, Radelj, Sv. Pankracij, Kaplja, Sv. Duh na Ostrem vrhu, Arvež, Lučane, Sv. Jurij na Pesnici, Svičina, Gomilica, Ernož, Spielfeld, Cmurek, Marija Snežna, Sv. Ana na Krempergu, Apače, Radgona, Prekmurje. Pisatelj pravi: „Sobota, Arvež, Gomilica, Apače so za slovenstvo izgubljeni, dasi so ti kraji pred polstoletjem bili še vsaj do polovice naši. O Sv. Lovrencu niti ne govorimo več. Zdržati, oziroma rešiti bi se še dale župnije Sv. Jernej, Pernica, Kaplja, Sv. Duh, deloma Lučane in prekmurske vasi“. (Str. 103.) V teh krajih je seveda ohranitev narodnosti večinoma odvisna od duhovnikov. Tudi g. Beg mnogo piše o tem. Seveda pride pri tem v čuden položaj kot sourednik listu, katerega edini namen je, izpodkopavati duhovščini ugled in ji pobijati voljo in veselje do javnega dela. Želimo, da bi se z organizacijo naših društev, katerih namen je narodna probuja in poglobitev verskomoralne zavesti, med katerimi je največjega pomena mladinska organizacija, ohranilo slovenstvo na teh nevarnih, tujemu navalu tako hudo izpostavljenih obmejnih krajih!

L.

HRVAŠKA.

Člani društva sv. Jeronima, ki vrši med Hrvati isto delo kot pri nas „Družba sv. Mohorja“, so prejeli za l. 1905. pet knjig, in te so:

I. **Dobar je Bog.** Pripovijest. Napisao Stjepan Eraković. 80. Str. 76. Pisatelj je posegel v tej povesti v slavonsko narodno življenje. Ivan Dominković, edini sin bogatega vaškega župana, se je zagledal v siromašno, dobro deklico Anico Beretićevo. Njegovi starši bi raje videli, da bi si izbral bolj imovito deklico, a Ivan je naposled premagal vse ovire in se oženil z Anico. Ivan ni bil hudoben mladenič, nego lahkomisljen in kot edinec razvajen, a tudi njegov oče se je brigal za vse bolje, kakor pa za svoje gospodarstvo, in zato je šlo premoženje rakovo pot. Dospela je še menica, katero je oče nekemu trgovcu lahko umno podpisal, in gospodarski polom je bil gotov. Oče je naglo umrl, a Ivan je odšel v Ameriko. Amerika ga je ozdravila in povsem izpremenjen se je vrnil čez dve leti nazaj in začel s svojo zvesto Anico novo življenje.

Pisatelj pozna dobro narodno življenje v Slavoniji, in zato se je v svoji povesti dotaknil marsikatero narodne rane, prevelike potrate pri

ženitnini, nespametnega gizdalinstva in lišpa pri ženskah in lahkoumnega gospodarstva, ki nam je krivo, da domači narod gmotno propada, a tujci se v trumah selijo v one od Boga tako blagoslovljene kraje. Vpletel je v povest tudi prav srečno ameriško vprašanje, ki bi zaslužilo, da se mu posebno na slovanskem jugu posveti več pozornosti. Pripovedovanje teče neprisljano, jezik mu je lep, dialogi so kratki in res narodni; to povest bodo prav radi in koristno čitali.

II. Ruske narodne pripovijetke. Preveo M. Divković. 80. Str. 90. — Ravnatelj zagrebške gimnazije, dober veščak ruskega in hrvaškega jezika, je zbral v tej knjižici štirinajst ruskih narodnih pripovedek. Dasi pri mnogih od njih manjka zdravega jedra in so večinoma plod živahne narodne fantazije, vendar jih bode vsakdo rad prebiral in se zamislil v one srečne čase, ko mu je babica pri topli peči pripovedovala podobne pripovedke. Iz teh pripovedek naj bi se učili oni, ki pišejo za narod, kako se piše, da jih bode narod res umel, da bodo res pravi narodni pisatelji.

III. N. Lockyer: Astronomija ili nauka o zvijezdama. Preveo dr. Milan Šenoa. 80, str. 86. — O astronomiji je sicer težko pisati za narod, vendar je potrebno, da dobi ljudstvo tudi o tem nekaj pojmov; v tej knjižici jih bode lahko dobilo, ker je res popularno napisana. Največ se govori v tej knjižici o naši zemlji in o njenem gibanju, potem o mesecu, o drugih nebeških telesih, o solncu in zvezdah nepremičnicah.

IV. Voće i njegova upotreba. Napisao Ivan pl. Radić. Vel. 80, str. 208. To je doslej največja in najbolj bogato ilustrirana knjiga, kar jih je društvo izdalo. Pisatelj omenja najpoprej, kako se sadje deli po razredih, potem opisuje razno sadje, posebno obširno jabolka in hruške, a v drugem delu pripoveduje, kako moramo sadje porabiti, da dobimo od njega največjo korist. Tu se učimo, kako moramo sadje brati, spravljati in razpošiljati, kako ga moramo sušiti, kako se prirejajo razne sadne paste, kis, žganje, vino in razni likeri. Upamo, da bode ta knjiga, ki je v mnogih iztisih romala med hrvaški narod, vendar nekoliko pripomogla, da se bode povzdignila in razširjala sadjereja, za katero je malokatera zemlja tako pripravna, kakor je Hrvaška.

V. Danica. Koledar i ljetopis društva svetojeronimskoga za godinu 1906. — 80, str. 248. Tiskano 47.000 komada. Člani „Društva sv. Jeronima“ se vsako leto najbolj vesele svoje stare znanke „Danice“, ker jim ona prinaša največ raznovrstnega gradiva. Za navadnim koledarom in društvenim letopisom sledi zabavno-poučni del, ki prinaša slike in življenjepise slavnega škofa Jožefa Jurija Strossmayerja, istrskega buditelja dra. Dinka Vitezića, marljivega hrvaškega zgodovinarja Ivana Krst. Tkalčića in pa dobrega narodnega pisatelja Josipa Zorića. B. K. opeva na narodni način junaško smrt zadnjega kralja iz hrvaške narodne dinastije Petra Svačića, a V. Gjurin je priobčil tri lepe pesmice iz narodnega življenja. Dr. Svetozar Ritig je napisal večjo povest iz slavonskega življenja „Jurin Kuzman“, v kateri nam je opisal žalostni konec kmeta, ki se je hotel pogospoditi. Ivan Lapušić je priobčil lepo črtico iz Bosne: „Na drugi dan Uskrsa“, a Ilija Ujević črtico iz dalmatinskega Zagorja: „Kuga“. Prav poučni so spisi župnika Jožefa Šafrana: „Kako je na selu bolesnicima“, „U školu“ in „Nešto malo iz gospodarstva“. Pisatelj dobro pozna narodne rane in v svojih spisih daje narodu pravega zdravila. Ravno tako bode koristil tudi članek župnika M. Ettingera: „Kakog imamo sve kod nas naroda“, pokazuje, koliko je že tujega elementa na hrvaškem narodnem telesu, in svari pred pretečo nevarnostjo. Dr. Ritig je opisal še „Velehrad“, a dr. Milan Šenoa beli Zagreb. Narod se tudi opozarja na koristno „Družbo sv. Cirila in Metoda“ za Istro, a učitelj Horvat uči stariše, kako naj ukrenejo s svojimi slepimi otroci, če jih imajo. Razun nekaterih krajših poučnih spisov je še nekoliko smešnic, potem sledi število društvenih članov po poverjeništvih in sejmi.

Iz društvenega letopisa povzamemo, da društvo vrlo podpira ljudske knjižnice, katerim je razdelilo v preteklem letu 2620 knjižic. Društveno premoženje je štelu na koncu leta 1904. 295.238 K 82 vin., dosmrtnih članov je bilo 16.428, a letnih 5488. Dosmrtni član postane, kdor vplača enkrat za vselej 10 K, a letni 1 K. Naj bi to koristno društvo bratskega nam naroda pognalo še krepkeje korenine v vseh krajih, kjer prebivajo Hrvatje!

Janko Barlè.

